

KOUVOLA

Maaseutupoliittiset linjaukset 2023-2027

Asumisen ja yrittäjyyden maaseutu

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	2
2	Maaseutupoliittisten linjausten yhteys kaupunkistrategiaan ja strategiaohjelmiin	3
3	Tilannekuva	5
3.1	Kaupungin maaseutupalvelut.....	5
3.2	Kylien neuvottelukunta, vapaa-ajanasukastoimikunta ja aluetoimikunnat.....	5
3.3	Kinnon kehittämistyö – alkutuotannosta maailman markkinoille	6
3.3.1	Elintarvikesektorin potentiaaliselvitys –hanke	6
3.3.2	Edunvalvontatyö	7
3.4	Alue	7
3.5	Väestö	8
3.6	Koulutus.....	9
3.6.1	Maatalous	10
3.6.2	Metsätalous	10
3.6.3	Elintarvikeala	10
3.7	Toimialat ja työllisyysvaikutukset.....	11
3.7.1	Maatalous	11
3.7.2	Metsätalous	12
3.7.3	Elintarvikeala	12
3.8	Palveluverkko	13
4	Linjausten tavoitteet ja toimenpiteet	14
4.1	Ekologinen maaseutuasuminen	15
4.2	Monipuolinen yrittäjäyys.....	16
4.3	Vireät yhteisöt.....	17
5	Linjausten arviointi ja seuranta.....	18
5.1	Maaseudun kehittäminen ja rahoitus.....	18

1 Johdanto

Kouvolan kaupungin maaseutupoliittisilla linjauksilla halutaan tunnistaa maaseudun merkitys kaupungille yhtenä menestystekijänä. Taustalla on valtuustoaloite, jonka mukaan maaseudun kehittämisessä tulee tähdätä ennen kaikkea uuden innovatiivisen yritystoiminnan aikaansaamiseen ja olemassa olevien yritysten uudistamiseen ja kannattavuuden parantamiseen. Vihreät elinkeinot, kuten metsiin perustuvat tuotteet ja palvelut, paikallinen energiantuotanto ja lähiruoka ovat olleet kaupungin strategiassa lapsipuolen asemassa. Uusien elinkeinomahdollisuuksien lisäksi on pidettävä huolta olemassa olevista elinkeinoista. Kouvolan on otettava käyttöön suuren maatalouskaupungin ääni ja osallistuttava metsäkeskusteluun, lausuttava maatalouspolitiikasta ja rakennettava yhteyksiä tiiviimmin maa- ja metsätalousministeriöön ja Euroopan Unioniin. Lisäksi tulee huomioida vapaa-ajan asukkaiden tarpeet ja toiveet.

Kouvolan kaupungilla on ollut erillinen maaseutuohjelma vuosille 2012–2015. Maaseutuohjelman linjaukset ja toimenpiteet päivitettiin vuosille 2014–2017. Linjaukset sisällytettiin elinvoimaohjelmaan vuosille 2016–2020. Kehittäminen on yhä enemmän verkostoissa tehtävää työtä, siksi myös nämä linjaukset on laadittu yhteistyössä seuraavien tahojen kanssa; Kouvola Innovation Oy (Kinno), ProAgria Etelä-Suomi ry, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu XAMK sekä Pohjois-Kymen Kasvu ry. Ko. organisaatioista osallistuneet henkilöt on listattu liitteessä 4. Myös tavoitteet ja toimenpiteet koskevat kaupungin lisäksi laajemmin maaseudun kehittämiseen osallistuvia toimijoita. Tässä asiakirjassa mm. tavoitteet ja toimenpiteet kohdassa edellä mainituista tahoista käytetään nimitystä kehittäjäverkosto. Linjausten aikajänne vuoteen 2027 perustuu EU:n ohjelmakauteen.

Erityisen haasteen maataloudelle on tuonut Ukrainan sota maatalouden tuotantokustannusten nousuna. Vuoden 2022 toisella neljänneksellä lannoitteiden hinnat nousivat 119 %, energian hinta 53 %, eläinten rehujen hinnat 44 % ja maatalouden investointien hinnat 10 % verrattuna vastaavaan ajanjaksoon edellisenä vuonna. Tuottajahintojen nousu on ollut maltillisempaa. (Lähde: Luonnonvarakeskus - Luke)

Toisaalta huoltovarmuuden ja omavaraisuuden merkitys korostuu ja tämä luo myös mahdollisuuksia Kouvolan kaltaiselle maatalouskaupungille. Suomi on omavarainen monissa maataloustuotteissa. Suomessa tuotetaan maitoa, munia, lihaa ja viljaa suurin piirtein kulutusta vastaavasti. Sen sijaan öljy- ja valkuaiskasveissa omavaraisuus on pitkään ollut erittäin alhainen. (Lähde: Luke)

Tässä asiakirjassa tarkastellaan maataloutta, metsätaloutta ja elintarvikealaa. Maaseutu käsitteenä on monitahoinen. Tässä asiakirjassa maaseutukäsite perustuu Suomen Ympäristökeskuksen (Syke) kaupunki-maaseutuluokitukseen, mikä on kuvattu liitteessä 5. (Lähde: Syke)

2 Maaseutupoliittisten linjausten yhteys kaupunkistrategiaan ja strategiaohjelmiin

Kouvolan kaupunginvaltuusto hyväksyi päivitetyn kaupunkistrategian 19.9.2022. Kaupunkistrategia 2032 ”**Kouvola – Kaakkois- Suomen keskus**; aktiivisten kaupunki keskel kaikkee” asemoi Kouvola Kaakkois-Suomen suurimpana kaupunkina sekä logistisesti helposti saavutettavana ja erinomaisten yhteyksien päässä olevana kaupunkina.

Kaupunkistrategiassa on kuusi tavoitetta, joista keskeisin maaseudun kannalta on **Kestävä elämäntapa: Kouvola on luonnollinen perusta**. Tavoite sisältää mm. hyvinvoinnin ja varautumisen ratkaisuja, jatkuvasti kehittyvän lähi- ja luomuruokatuotannon ja prosessin alkutuotannosta maailman markkinoille.

Elinvoiman näkökulmasta myös työelämään ja yrittäjyyteen tähtäävät tavoitteet ovat merkityksellisiä. **Kouvola on kaikkien kampus** sisältää mm. työelämän tarpeisiin vastaavan ja yrittäjyyteen tähtäävän koulutuksen sekä **Kouvola on moderni työmahdollisuuksien keskus** sisältää mm. alueen tarpeita tukevan osaamisen ja rohkaisevan investointiympäristön yrityksille.

Kaupungin **Ympäristöohjelma 2030** on tarkoitettu koko kaupungin - asukkaiden, yritysten, järjestöjen ym. - kannustamiseksi kestävämmän ja elinvoimaisen Kouvolan rakentamiseksi. Ohjelma rakentuu kolmen päämäärän ympärille: Hiilineutraalisuus, luonnon monimuotoisuuden ylläpito ja kiertotalous.

Päämäärät ovat laajoja kokonaisuuksia, jotka pyritään saavuttamaan määrittämällä tarkempia tavoitteita ja toimenpiteitä. Tavoitteet ja toimet on jaoteltu seuraaviin teemoihin;

- liikkuminen ja yhdyskuntarakenne
- energiantuotanto ja –kulutus
- **ruoantuotanto ja -kulutus**
- luonto, vedet ja viheralueet
- kulutus ja materiaalikierrot
- kestävät yhteisöt

Nämä kaikki edellä mainitut teemat liittyvät sekä kaupunki- että maaseutualueisiin ja niiden kehittämiseen. Erityisesti maaseutualueita koskettava teema on ruoantuotanto ja –kulutus. Siihen on asetettu tavoitteeksi;

1. **Ruokavalio** on muuttunut nykyistä ilmastokestävämmäksi, ekologisemmaksi ja eettisemmäksi: Se on kasvispainotteinen, kotimaisuusaste on korkeampi ja kalan käyttö on lisääntynyt.
2. **Hiilensidonta** on kiinteä osa tuotantoa ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet

Ympäristö 2030 –ohjelmaan kirjatut toimenpidekokonaisuudet, joilla vaikutetaan ym. tavoitteiden saavuttamiseksi ovat;

- Ilmastokestävän ruokavalion edistäminen asenteisiin vaikuttamalla ja tiedottamalla
- Kaupungin elintarvikehankintojen suuntaaminen ilmastokriteerit, ekologisuus ja eettisyys huomioon ottaen
- Kaupunkilaisten harrastetuotannon edistäminen (kaupunkiviljely, kalastus)
- Paikallisten toimijoiden yhteistyö (tuottajat, jalostus, kauppa, joukkoruokailu, ravintolat, järjestöt, tutkimus ym.) kestävämmän ruokavalion edistämiseksi sekä kotimaisuuden ja paikallisuuden lisäämiseksi sekä hävikin vähentämiseksi
- Viljelymaiden hiilensidontan parantaminen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

Kouvolan kaupungin hankintaohjelman 2021–2025 kolme päämäärää ovat seuraavat; elinvoiman kasvun tukeminen, kestävä kehitys ja yhteiskuntavastuu sekä hankintatoiminnan kehittäminen.

Edellä mainituista keskeisiä yhtymäkohtia maaseutuelinkeinoiniin ovat elinvoiman kasvun tukemiseen tähtäävät tavoitteet; hankintojen paikallisuusasteen nosto, pk-yritysten osallistuminen tarjouskilpailuihin mahdollistuu aiempaa paremmin, hankinnan kohteissa haetaan innovatiivisia ratkaisuja sekä lähituotannon ja pienyrittäjyyden edistäminen. Maaseudulla on ruoantuotannon lisäksi palveluita, jotka tulee huomioida kaupungin hankintojen kilpailutuksissa esim. auraus- ja kuljetuspalvelut.

Kouvolan kaupungin **Asuntopoliittisissa linjauksissa ja kehittämissuunnitelmassa 2022–2030** tulevaisuus on kuvattu kolmen erilaisen asumisvyöhykkeen kautta; keskustamainen asumisen alue, vetovoimaiset ja luonnonläheiset taajamat sekä maaseutu ja sen kylät. Maaseutuun ja sen kyliin on laskettu SYKE:n luokituksesta (sivu 9) kaupunkialueita ympäröivä maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu maaseutu.

Tulevaisuuskuvassa 2030 maaseutu on vilkastunut sitten vuoden 2022. Vapaa-ajan asuminen tarjoaa ympärivuotisia etätyön ja rauhoittumisen paikkoja omistajilleen ja vuokraajille. Luontokohteet, virkistysalueet ja –reitistöt ovat suosittuja. Ranta-asuminen on toteutunut 2020-luvun alussa valmistelussa olleille rantayleiskaavan alueille.

Kyläyhteisöt toimivat aktiivisesti voimavarana kylätalkoissa, tapahtumia järjestämässä ja kyläinfraa ylläpitämässä. Alueella on maan tuottavinta alkutuotantoa, matkailua ja monipuolisesti ja luovasti kestävä kehityksen innovaatioita hyödyntäviä yrityksiä.

Myös Kinnon strategiassa elintarvikeala on nostettu yhdeksi painopistealueeksi kiertotalouden ja logistiikan rinnalle. Kinnon tahtotila ja tavoitteet elintarvikealalle vuoteen 2025 on sisällytetty kappaleeseen 4 Linjausten tavoitteet ja toimenpiteet.

Kaakkois-Suomen alueellinen maaseutusuunnitelma vuosille 2023–2027 on päivitetty ELY-keskuksen asiantuntijoiden toimesta. Alueelliset maaseudun kehittämissuunnitelmat ovat osa kansallista CAP-suunnitelmaa (Common Agricultural Policy). **Kestävää kasvua Kaakkois-Suomen maaseudulta -kehittämissuunnitelma vuosille 2023–2027** ohjaa Euroopan unionin maaseuturahaston tukien suuntaamista Kaakkois-Suomessa kattaen maaseudun yritystuet, kehittämisrahoituksen ja maatalouden rakennetuet. Alueellisen suunnitelman painopisteet ovat

1. Maa-, metsä- ja puutarhatalouden tuotantoedellytysten parantaminen
2. Yrittäjyyden vahvistaminen
3. Elinvoimaiset maaseutualueet

Aktiivisen ruoantuotannon lisäksi oman ruokatuotannon ja huoltovarmuuden merkitystä korostetaan aikaisempaa enemmän. Myös ympäristö- ja ilmastotoimien osalta toimenpiteiden tavoitteellisuus näkyy jatkossa korvamerkittynä rahoituksena. (Lähde; Kaakkois-Suomen alueellinen maaseutusuunnitelma vuosille 2023–2027)

3 Tilannekuva

3.1 Kaupungin maaseutupalvelut

Kouvolan kaupungin Maaseutupalvelut -palveluyksikkö hoitaa kaupungin lakisääteisiä maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtäviä. Tehtäviin kuuluvat mm. Ruokaviraston delegoimat maksajavirastotehtävät eli viljelijätukien käsitteleminen ja maksaminen. Sen lisäksi maaseutupalvelujen tehtäviin kuuluu maaseudun kehittäminen, mukaan lukien yksityistieavustusten, kylien toiminta- ja kohdeavustusten sekä maaseudun ja muiden haasteellisten alueiden kehittämisrahoituksen (ns. MAHA-raha) jakaminen. Lisäksi maaseutupalvelut tarjoaa tiekunnille yksityisteiden neuvontaa ja asiantuntijapalveluja. Maaseutupalveluissa voidaan käyttää aikaa ei-lakisääteisiin tehtäviin sen verran kuin maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävistä jää käytettäväksi. Vuonna 2022 maaseutupalvelujen kokonaistyöajasta käytettiin n. 18 % kehittämisen tehtäviin (ml. yksityistietehtävät).

Maaseutupalvelujen tehtävänä on myös edistää maaseudun kehittämisen hankkeita ohjaamalla kuntaraha paikalliselle Leader-toimijalle, Pohjois-Kymen Kasvulle ja osallistamalla laajakaistarakentamisen tukemiseen. Maaseutupalvelut toimii yhteistyössä alueellisen kehittämisverkoston kanssa. Maaseutupalvelujen edustaja on usein mukana kehittäjäverkoston ja muiden sidosryhmien kehittämiseen ja hankkeisiin liittyvissä tapaamisissa sekä kutsuttuna joihinkin ohjausryhmiin.

3.2 Kylien neuvottelukunta, vapaa-ajanasukastoimikunta ja aluetoimikunnat

Maaseudun ja vapaa-ajan asukkaiden kansalaisosallistumisen järjestämiseksi Kouvolaan on asetettu Kylien neuvottelukunta ja Vapaa-ajanasukastoimikunta. Kylien neuvottelukunnan tehtävänä on kaupungin organisaation ja maaseudun välisen vuorovaikutuksen ylläpitäminen sekä alueen kylien keskinäisen yhteistyön ja tuntemisen edistäminen. Kaupungin n. 60 kylää voivat valita neuvottelukuntaan kukin yhden edustajan alueeltaan.

Vapaa-ajanasukastoimikunnan tehtävänä on edistää Kouvolan kaupungin päätöksentekovelinten ja vapaa-ajanasukkaiden välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua sekä antaa vapaa-ajanasukkaille mahdollisuus osallistua päätöksentekoon. Toimikuntaan kuuluu yhdeksän vapaa-ajanasukkaiden edustajaa. Lisäksi molempiin toimielimiin on nimetty kolme kaupungin edustajaa. Maaseutupalvelut hoitavat kyseisten toimielinten sihteeri- ja asiantuntijatehtäviä. Toimielimet kokoontuvat 2–4 kertaa vuodessa.

Aluetoimikuntien toimintamalli on otettu Kouvolaan käyttöön vuonna 2018. Tilastollisten suuralueiden perusteella jaetut viisi aluetoimikuntaa laativat alueensa kehittämissuunnitelman ja arvioivat alueensa palvelutarpeita, päättävät kaupungin myöntämän vuosittaisen kehittämisrahan käytöstä, antavat lausuntoja ja osallistuvat alueen palveluiden ja hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä kaupungin ja asukkaiden kanssa. Toiminnan tavoitteena on lisätä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia oman alueensa kehittämiseen.

Aluetoimikunnat ovat kanavoineet kaupungin pienimuotoista rahoitusta jo useisiin konkreettisiin toimenpiteisiin, joilla on kunnostettu alueiden virkistysinfraa ja pidetty yllä talkoohenkeä. Vuonna 2022 aluetoimikuntien hankkeiden erityisenä teemana on ollut luonnon monimuotoisuus, jota on edistetty perustamalla luonnonkukkaniittyjä, lavaviljelykokeiluilla, rakentamalla hyönteishotelleja ja linnunpönttöjä sekä tuomalla mehiläispesiä rakennettuun ympäristöön. Luonnon monimuotoisuus kokeiluja on rahoitettu Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki – hankkeesta. Keskustan aluetoimikunta lukuun ottamatta, aluetoimikuntien toiminta kattaa laajasti kaupungin maaseutualueita.

3.3 Kinnon kehittämistyö – alkutuotannosta maailman markkinoille

3.3.1 Elintarvikesektorin potentiaaliselvitys –hanke

Kymenlaakson alueella on tunnistettu elintarviketeollisuuden merkitys. Kinno laatii parhaillaan elintarvikesektorin potentiaaliselvitystä, joka voidaan jalostaa elintarvikesektorin kehittämissuunnitelmaksi. Selvityksen päätavoitteena on elintarvikealan koko arvoketjun ja ekosysteemin - alkutuotannosta kansainväliseen vientitoimintaan mahdollisuuksien tunnistaminen ja suunnitelmallinen vahvistaminen. Tavoitteena on synnyttää vahva elintarviketeollisuuden klusteri Kaakkois-Suomeen.

Elintarviketeollisuudella nähdään olevan merkittävä potentiaali Kouvolassa. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa Kouvolan pisteessä alkaa syksyllä 2023 insinööri (AMK) -tutkintoon johtava elintarviketekniikan koulutus. Aloite uuden koulutuksen käynnistämiseen on tullut yrityksiltä. Suomessa ei ole toistaiseksi profiililtaan toista samanlaista, erityisesti kasvipohjaiseen elintarviketekniikkaan suuntautuvaa koulutusta. Tavoitteena on saada koulutuksesta pitkäjänteinen, työelämään vahvasti integroitu koulutus, joka osaltaan uudistaa alueen elinkeinoelämää ja innostaa alan TKI-toimintaa.

Lisäksi Kouvolassa alkaa syksyllä 2024 LUT-yliopiston elintarvikealan maisteritutkinto. Edukolla tarjotaan elintarvikealan perustutkintoon johtavaa koulutusta, joten elintarvikesektorin koko koulutuslinja on mahdollista suorittaa Kouvolassa. Täällä valmistuu tekijöitä, asiantuntijoita sekä tutkijoita elintarvikealalle.

Kymenlaaksossa on elintarvikesektorin toiminnalle hyvät puitteet niin viljelyn kuin teollisuuden suhteen. Alueen toimialoista elintarvikesektori on toisena heti metsäteollisuuden jälkeen. Toimialan rahavirrat alueella ovat mittavat. Toimiala työllistää suoraan sekä välillisesti alueella suuren määrän työntekijöitä.

Koska Kouvola on niin vahvaa alkutuotannon aluetta ja täältä löytyy mittavissa määrin myös jalostusasteen yritystoimintaa, on ehdottoman tärkeää, että Kouvola myös tunnetaan ja tiedostetaan suomalaisten ruoka-aittana. Suomalaisen ruoan omavaraisuuden ja huoltovarmuuden takaajana Kouvolalla on tärkeä rooli.

Hankkeessa on tähän saakka tunnistettu vahva verkostoitumisen tarve. Varsinkin tuotekehitys on noussut usein esille. Yrityksillä ei ole mahdollisuutta panostaa tuotekehitykseen niin paljon kuin olisi tarvetta varsinkaan pienten yritysten kohdalla. Myös markkinointiin, toiminnan laajentamiseen, uusien työntekijöiden rekrytoiminen ja hankintoihin ja kilpailutuksiin liittyvät kysymykset ovat nousseet esille.

Hankkeen tavoitteena onkin jatkojalostaa toimintasuunnitelma verkoston luomiseksi. Verkostossa toimimalla yrittäjät voivat yhdessä päästä helpommin kehittämään toimintaansa liiketaloudellisesti kannattavampaan suuntaan. Konkreettisenä tuloksena hankkeessa voitaneen pitää elintarvikealan toimijoille ja opiskelijoille rakentuvaa Analyysi- ja testauskeskusta, josta löytyy tiloja mm. elintarvikkeiden tuotekehitykseen. Xamk on aloittamassa Kellomäessä sijaitsevien tilojen remontoinnin ja laitehankintoihin ollaan jättämässä investointihankelakemus. Tavoitteena on, että keskus olisi käytössä tammikuussa 2024.

3.3.2 Edunvalvontatyö

Kouvola on maatilojen määrältään Suomen suurin ja tilojen kokonaistuloiltaan Suomen 6. suurin kunta. Tilojen määrä vähenee, mutta tilakoko kasvaa. Maatiloja kehitetään myös erikoistumalla ja monialaistumalla. Kymenlaakso on vahvaa luomuviljan tuotantoaluetta ja luomutilat ovat suurempia kuin Suomessa keskimäärin.

Kouvolassa on merkittävää elintarvikkeiden jalostusta, ja alalla on edellytyksiä kasvaa edelleen. Elintarvikkeiden valmistuksen nykytilaa kartoitetaan parhaillaan. Elintarvikealan koko arvoketjun täyden potentiaalin saavuttamiseksi on tunnistettava tekijät, joiden edistämiseen edunvalvontaa tarvitaan.

Tavoitteet

- Elintarvikealan arvoketjun merkitys Kouvolassa tunnistetaan ja tunnetaan valtakunnallisesti
- Maatalouden ja elintarviketeollisuuden TKI-toimenpiteitä kohdentuu Kouvolaan
- Maatalouden ja elintarviketeollisuuden osaavaa työvoimaa saatavilla
- Maatalous ja elintarvikeala saavat rahoitusta Kestävän kasvun ohjelmasta (vihreä siirtymä, digitalisaatio ja datatalous, työllisyys ja osaaminen) ja muista rahoituslähteistä
- Paikallisten tuottajien tuotteiden käyttöä julkisella sektorilla ja kaupungin hankinnoissa edistetään
- Uusien investointien saaminen Kouvolaan, muun muassa elintarvikelaboratoriot oppilaitosten ja yritysten käyttöön elintarvikealan tutkimus- ja kehittämistyön tukemiseksi

Toimenpiteet

- Toimintaympäristön seuranta ja ennakointi.
- Vaikuttaminen eri foorumeilla (lausunnot ja kannanotot, vaikuttajatapaamiset)
- Julkinen keskustelu, viestintä.
- Suorat kontaktit yrityksiin, TKI-toimijoihin ja oppilaitoksiin.
- Vaikutetaan hankintoihin niin, että entistä suurempi osuus raaka-ainehankinnoista kohdentuu paikallisille tuottajille.

3.4 Alue

Kouvola on maapinta-alaltaan 2 558 km² Etelä-Suomen suurin kunta.

Aluetta voidaan tarkastella Suomen Ympäristökeskuksen (SYKE) ja Oulun yliopiston maantieteen laitoksen laatimalla kaupunki-maaseutuluokituksella.

Pinta-alaltaan suurin alue Kouvolassa on kaupungin läheinen maaseutu 1 061 km².

Maaseutualan yhteispinta-ala on 2 172 km² ja kaupunkialueen 386 km². Tätä luokitusta käytetään näissä linjauksissa myös väestö- ja palvelutarkastelussa.

Kouvolan 9 taajamasta Elimäen kk, Inkeroinen, Jaalan kk, Kaipiaisten aseman seutu ja Myllykoski sijoittuvat maaseutualueelle ja kaupunkialueelle sijoittuvat Korja, Kouvolan keskustaajama (sisältää Kuusankosken) ja Valkeala. Utin taajama sijaitsee kaupunki-maaseutualan rajalla.

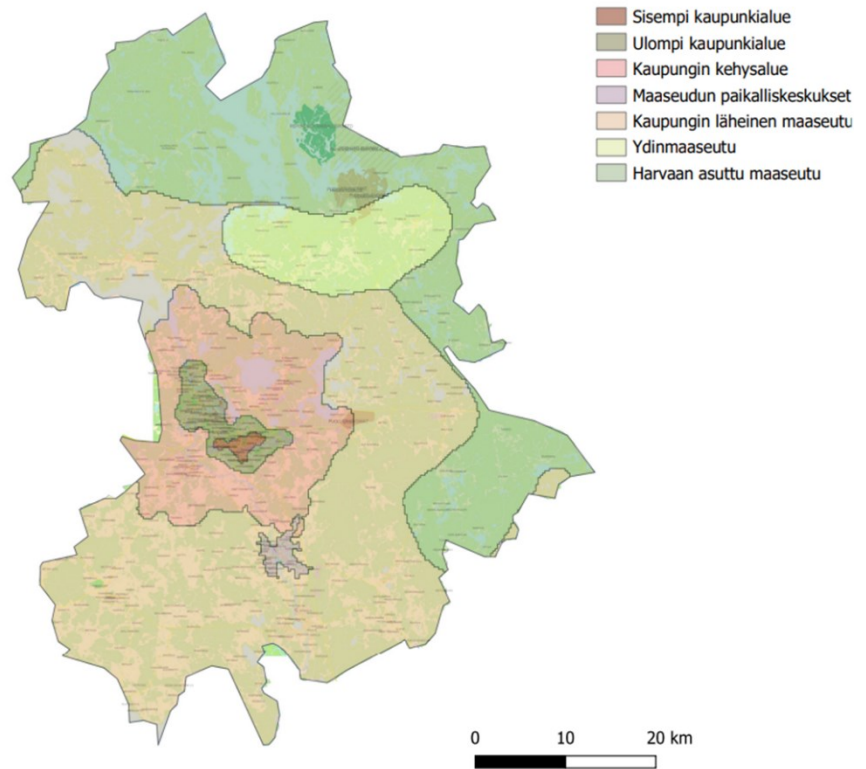

3.5 Väestö

Kouvossa oli vuoden 2022 lopussa 79 429 asukasta. Vuoden 2021 tietojen mukaan kaupunkialueella asui 74 % väestöstä ja maaseutualueella 25 %. Kaupunkialueen asukastiheys on 144 asukasta/km² ja maaseutualueen 9 asukasta/km².

Koko maassa kaupunkialueella asuu 72,3 % väestöstä ja maaseutualueella 26,5 %.

C21 kaupunkien joukossa eli 21:n suurimman kaupungin joukossa, maaseutualueella asuvien osuus on Kouvossa toiseksi suurin (25,2 %) Salon (27,2 %) jälkeen.

Alue	Väestö 2009	Väestö 2021	Muutos 2009-2021 hlöä	Muutos 2009-2021 %
Sisempi kaupunkialue	13 807	13 364	-443	-3,2
Ulompi kaupunkialue	34 816	31 898	-2 918	-8,4
Kaupungin kehysalue	15 081	14 302	-779	-5,2
Maaseudun paikalliskeskukset	6 375	5 570	-805	-12,6
Kaupungin läheinen maaseutu	15 077	12 700	-2 377	-15,8
Ydinmaaseutu	1 538	1 231	-307	-20,0
Harvaan asuttu maaseutu	1 055	776	-279	-26,4
Tuntematon	425	613		
Yhteensä	88 174	80 454	-7 720	-8,8

Yllä olevassa taulukossa on kuvattu väestömuutos vuodesta 2009 vuoteen 2021 kaupunki- ja maaseutualueilla. Väestö on vähentynyt kaikilla alueilla, määrällisesti eniten ulomalla kaupunkialueella, 2 918 hengellä ja suhteellisesti eniten harvaan asutulla maaseudulla, 26,4 %. Tarkasteluajanjaksolla väestö on vähentynyt kaupunkialueella yhteensä 16,8 % ja maaseutualueella 74,8 %. (Lähde: Tilastokeskus)

Tarkasteltaessa maaseutualueen väestöä ikäryhmittäin vuodesta 2009 vuoteen 2021 määrällisesti eniten on vähentynyt 30–64 vuotiaiden määrä, 2 645 henkilöä ja suhteellisesti eniten alle kouluikäisten määrä eli 0–6 vuotiaiden, 33,5 %.

Alue 2009	0-6 v	7-15 v	16-29 v	30-64 v	65-74 v	75 v +
Maaseudun paikalliskeskukset	388	697	861	3 109	683	637
Kaupungin läheinen maaseutu	937	1 503	1 828	7 378	1 736	1 695
Ydinmaaseutu	82	154	178	805	186	133
Harvaan asuttu maaseutu	45	91	88	533	144	154
Yhteensä 2009	1 452	2 445	2 955	11 825	2 749	2 619
Alue 2021	0-6 v	7-15 v	16-29 v	30-64 v	65-74 v	75 v +
Maaseudun paikalliskeskukset	274	546	593	2 532	859	766
Kaupungin läheinen maaseutu	636	1079	1265	5707	2156	1857
Ydinmaaseutu	42	83	109	595	233	169
Harvaan asuttu maaseutu	13	40	64	346	181	132
Yhteensä 2021	965	1 748	2 031	9 180	3 429	2 924
Muutos 2009-2021 hlöä	-487	-697	-924	-2 645	680	305
Muutos 2009-2021 %	-33,5	-28,5	-31,3	-22,4	24,7	11,6

Vakituisten asukkaiden lisäksi Kouvolassa on paljon vapaa-ajanasukkaita, todennäköisesti ympäri vuoden jonkin verran Kouvolassa aikaa viettäviä. Tilastojen valossa puhutaan kuitenkin kesäasukkaista. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 kesämökkejä oli 7 499, joista 85 % yksityisten omistuksessa. Näistä noin puolet oli paikkakuntalaisten omistuksessa ja toinen puoli ulkopaikkakuntalaisten. Kesäasukkaiksi lasketaan ulkopaikkakuntalaisten omistajien asuntokuntien henkilömäärä, mikä oli 5 752 vuonna 2021. Jos vapaa-ajanasukkaiksi lasketaan myös paikkakuntalaisten omistamien kesämökkien asuntokuntien henkilölukumäärä, niin kaikkien Kouvolassa sijaitsevien yksityisten mökkien asuntokuntien henkilölukumäärä on 11 103. (Lähde: Tilastokeskus)

3.6 Koulutus

Ammatillisen osaamistason kehittämiseksi on tarjolla sekä tutkintoon johtavaa koulutusta ammattiopistosta yliopistoon (kuvattu seuraavan sivun taulukossa) että jatkuvaa oppimista tukevia osaamisen kehittämisen muotoja.

Jatkuvan oppimisen muotoja voivat olla mm. alueen toisen asteen, kesäyliopiston ja Xamkin tuottamat täydennyskoulutukset, erilaiset räätälöidyt osaamiskokonaisuudet, avoimen yliopiston ja avoimen ammattikorkeakoulun opinnot tai erilaisissa hankkeissa edistettävä osaamisen kehittäminen.

3.6.1 Maatalous	
Ammatillinen koulutus	Korkeakoulutus
<p><i>Ammatillinen perustutkinto, maaseutuyrittäjä (29 koulutuksenjärjestäjää)</i> Lähimmät koulutuksen tarjoajat ovat Etelä-Savon ammattiopisto, Esedu (Salosaari), Harjun oppimiskeskus (Virolahti), Hyria koulutus Oy (Hyvinkää), Hämeen ammatti-instituutti HAMI (Mustiala) ja Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda (Järvenpää).</p> <p><i>Maatalousalan ammattitutkinnon</i> voi lähimpänä Kouvola suorittaa Hyvinkäällä ja Mäntsälässä.</p>	<p><i>Ammattikorkeakoulututkinnon Agrologi (AMK)</i> voi Etelä-Suomessa suorittaa Hämeen ammattikorkeakoulussa (Mustiala), Jyväskylän ammattikorkeakoulussa, Biotalousinstituutissa Saarijärvellä sekä Yrkeshögskolan Noviassa Raaseporissa.</p> <p><i>Maatalous- ja metsätieteen maisteriksi</i> voi opiskella Helsingin yliopistossa ja Itä-Suomen yliopistossa.</p>
3.6.2 Metsätalous	
Ammatillinen koulutus	Korkeakoulutus
<p><i>Metsäalan perustutkinnon (yht. 25 koulutuksen järjestäjää)</i> voi lähimpänä Kouvola opiskella Virolahdella, Hyvinkäällä, Hämeenlinnassa, Mäntsälässä, Imatralla tai Nurmijärvellä.</p> <p><i>Metsäalan ammattitutkinnon</i> voi suorittaa Hyvinkäällä, Nurmijärvellä</p>	<p><i>Metsätalousinsinöörin ylemmän ammattikorkeakoulututinnon</i> vois suorittaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa Mikkelissä tai Tampereen ammattikorkeakoulussa.</p> <p><i>Maatalous- ja metsätieteen maisteriksi</i> voi opiskella Helsingin yliopistossa ja Itä-Suomen yliopistossa.</p>
3.6.3 Elintarvikeala	
Ammatillinen koulutus	Korkeakoulutus
<p><i>Elintarvikealan perustutkinto (33 koulutuksen järjestäjää)</i> Koulutusta järjestetään Kouvola ja Kymenlaaksossa sekä lähikunnissa: Eduko/Kouvola, Ekami/Kotka, Saimaan ammattiopisto Sampo/Lappeenranta. Lisäksi Etelä-Suomessa: Järvenpää, Porvoo, Helsinki, Vantaa, Espoo, Hämeenlinna.</p> <p><i>Elintarvikejalostuksen ammattitutkinto</i> Forssan ammatti-instituutti Hämeen ammatti-instituutti</p> <p><i>Elintarviketeollisuuden ammattitutkinto</i> Forssan ammatti-instituutti Hämeen ammatti-instituutti Koulutuskeskus JEDU, Haapavesi Rasekon ammattiopisto, Raisio</p>	<p><i>Insinööri (AMK), kehittyvä elintarviketekniikka</i> Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Xamk</p> <p><i>Insinööri (AMK), bio- ja elintarviketekniikka</i> Seinäjoen ammattikorkeakoulu</p> <p><i>Elintarviketalouden ja ympäristö- ja elintarviketaloden maisteriohjelm</i>at Helsingin yliopistossa.</p> <p><i>Biotekniikan insinööriksi</i> voi opiskella Turun yliopistossa.</p> <p>Lisäksi Kouvola alkaa syksyllä 2024 LUT-yliopiston elintarvikealan maisteritutkintoon valmistava koulutus.</p>

3.7 Toimialat ja työllisyysvaikutukset

Tässä on tarkasteltu maa- ja metsätalouden sekä elintarvikealan keskeisiä tunnuslukuja. Tilastolähteinä ovat Kouvolan kaupungin lisäksi Luonnonvarakeskus (Luke), Tilastokeskus, Ruokavirasto, Metsäkeskus ja Metsäteollisuus ry. Poikkeamat tilastoissa johtuvat käsitelmäärittelystä.

Luken määritelmän mukaan maatilalla tarkoitetaan ns. aktiivitilaa, jolla on käytössä olevaa maatalousmaata vähintään yksi hehtaari tai jolla on kotieläimiä vähintään yhden kotieläinyksikön verran. Ruokaviraston Qlikview –tietokannassa on puolestaan EU-viljelijätukia hakeneet tilat. Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterissä maataloista ovat kuitenkin mukana vain ne, jotka toimivat työnantajina tai jotka maksavat arvonlisäveroa liiketoiminnasta. Tässä asiakirjassa käytetyt tilastollisen toimialaluokituksen TOL2008 alaluokat on avattu liitteessä 6.

Kouvolalaisten maa- ja metsätalousyritysten liikevaihto oli yhteensä 37,4 milj. € vuonna 2021, sitä ei saada käytössä olevista tilastoista eriteltyä. Liitteessä 4 on esitetty Kouvolan maatalojen rahavirrat vuonna 2021. Välillisesti ko. toimialojen työllisyysvaikutus on merkittävä. Maa- ja metsätaloudella sekä elintarvikealalla on vahva työllisyysvaikutus varastointi- ja kuljetusalalle sekä mm. koneiden ja laitteiden valmistukseen ja huoltoon. Myös maatalo- /maaseutumatkailu oheistoimintoinen työllistää paikallisia yrittäjiä.

3.7.1 Maatalous

Kouvolassa on 854 maatilaa, mikä on eniten kaikista Suomen kunnista. Viljelyala on toiseksi suurin, 45 724 hehtaaria. Salon kaupunki on viljelyalaltaan Suomen suurin, 54 117 ha ja tilojen lukumäärältä toiseksi suurin, 820 maatilalla. Vuodesta 2013 vuoteen 2021 Kouvolassa tilojen määrä on vähentynyt 203 tilalla eli 19 % ja viljelyalan määrä on vähentynyt 418 hehtaaria eli vajaan prosentin. (Lähde: Luke)

Kouvola on valtakunnallisesti merkittävä viljan tuottaja. Maataloista lähes 70 % on viljanviljelytiloja. Vuonna 2021 suosituin viljoista oli kaura, jota Kouvolassa viljeltiin 473:lla tilalla yhteensä 8 249 hehtaaria. Sekä tilojen lukumäärä, että viljelyala oli suurin Suomen kunnista. Eniten vuonna 2021 Kouvolassa viljeltiin rehunurmea 14 284 hehtaaria. (Lähde: Luke) Kymenlaakson savipohjainen maa ei ole suotuisa erikoiskasviljelyyn, siksi Kouvolassa erikoiskasvien esim. palkokasvien tuotanto on vähäistä.

Kouvola on luomutuotannossa myös Suomen kärkikuntia. Luomutiloja on 112 kpl ja niiden viljelyala yli 10 000 hehtaaria.

Eläintiloja on 123 kpl vuonna 2022, mikä on 50 % vähemmän kuin vuonna 2011. Lisätietoja tuotantosuunnista ja viljelyaloista on liitteessä 1. Eläinten lukumääriä ja niiden muutoksia kuvataan liitteessä 2.

Toimialalla Kasvinviljely ja eläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut, Kouvolassa on 174 yritystä, 752 toimipaikkaa ja 666 työpaikkaa. 98 % toimipaikoista työllistää alle 5 henkilöä. (Lähde: Tilastokeskus)

3.7.2 Metsätalous

Kymenlaaksossa metsätalousmaan kokonaispinta-ala on 325 413 ha, josta Kouvolan osuus on 55 % eli 178 025 ha. Yksityishenkilöt omistavat 55,4 %, yhtiöt 9,5 %, kuolinpesät 5,6 %, valtio 5,1 % ja kunta 1,9 % Kouvolan metsätalousmaasta. (Lähde: Metsäkeskus) Kaupungin metsistä suojelualueita, lain mukaan perustettuja, on tällä hetkellä 260 hehtaaria eli 6,5 % omistamistamme metsistä. Kaikkiaan kaupungilla on metsänkäsitelyjen ulkopuolella 590 ha metsämaasta eli 15 %, kun mukaan lasketaan erilaiset inventoidut metsälakikohteet ja muut arvokkaat elinympäristöt. (Lähde: Kouvolan kaupunki)

Kymenlaaksossa yksityisiä metsänomistajia on 14 302 henkilöä, joiden keski-ikä on 61 v. Metsäomistuksen keskipinta-ala on 20,5 ha. Näistä 52 % eli 7 443 on kouvolaalaisia, joiden keski-ikä on 61 v ja metsäomistuksen keskipinta-ala 21,2 ha. (Lähde: Metsäkeskus)

Toimialalla Metsätalous ja puunkorjuu, Kouvolaassa on 175 yritystä, 457 toimipaikkaa ja 226 työpaikkaa. 97 % toimipaikoista työllistää alle 5 henkilöä. (Lähde: Tilastokeskus)

Tavoitteena on tukea ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävää metsäpolitiikkaa, jossa metsien käytön erilaiset ulottuvuudet on huomioitu kokonaisvaltaisesti. Metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi jätetään muokkaamatta esimerkiksi kosteat painanteet, riistatiheiköt, säästöpuuryhmät ja suojavyöhykkeet. Uudistusallalla jo olevia kasvatuskelpoisia taimia ja taimiryhmiä hyödynnetään uutta taimikkoa perustettaessa. Lisäksi metsiin jätetty lahopuu tukee monikäyttömetsien monimuotoisuutta. (Lähde: Kouvolan kaupunki, Metsähallitus)

Myös metsäteollisuus on merkittävä työllistäjä Kouvolaassa. Metsäteollisuus ry:n ja Puutuoteteollisuus ry:n jäsenyrityksillä on 141 tuotantolaitosta eri puolilla Suomea, näistä 5 sijaitsee Kouvolaassa (UPM Kymmene Wood Oy (Kalson viilutehdas), UPM Kymmene Oyj Kymi, Kuusankosken sellu- ja paperitehdas, Stora Enso Oyj Anjala ja Inkeroinen). Näissä työskentelee yhteensä noin 1400 henkilöä. Metsäteollisuudella on toimialana vahva epäsuora työllisyysvaikutus muihin toimialoihin. Jos lasketaan samalla tavalla kuin koko Suomen osalta, voidaan todeta, että kokonaistyöllisyysvaikutus on Kouvolaassa 2600. (Lähde: Metsäteollisuus ry.)

3.7.3 Elintarvikeala

Elintarvikkeiden valmistus on Kouvolaassa merkittävä teollisuuden toimiala. Toimialalla on 36 yritystä/toimipaikkaa ja 574 työpaikkaa. (Lähde: Tilastokeskus). Näistä yli 40 % on leipomoita. Yritysten liikevaihto oli 119,4 milj. € vuonna 2021. Lisäksi Kouvolaassa on kolme pientä juomien valmistukseen keskittyvää yritystä.

Alan yrityskanta on Suomessa kooltaan pientä eli meillä on Suomessa n. 3 000 elintarvikkeita jalostavaa yritystä ja 80 % niistä on pieniä eli alle 20 hlöä työllistäviä. (Lähde: ProAgria) Sama tilanne on Kouvolaassa, 85 % yrityksistä työllistää alle 20 hlöä. Kolmen elintarvikkeita valmistavan yrityksen liikevaihto ylittää 20 milj. € vuodessa.

Elintarvikealalle on tunnusomaista alhaiset katteet. Investoinnit ovat pitkäaikaisia ja laitteistot usein räätälöityjä, monesti hankinnat joudutaan tekemään ulkomailta esim. eläinperäisissä tuotteissa. Tämä rasittaa yrittäjiä. Myös yrittäjien verkostoituminen ja vientivalmiudet ovat heikkoja. (Lähde: ProAgria).

3.8 Palveluverkko

Palvelutarkastelussa lähipalveluiksi on sisällytetty varhaiskasvatus, perusopetus ja päivittäistavarakaupat. Lisäksi palvelukarttaan on merkitty maaseutualueilla sijaitsevat kylätalot ja yhteisötilat.

Kouvolassa on yhteensä 56 varhaiskasvatuksen toimipistettä (42 kaupungin ja 14 yksityisen palveluntuottajan), näistä maaseutualueilla sijaitsee 10 toimipistettä. Perusopetuksen kouluja on 28, joista 11 sijaitsee maaseutualueilla.

Oheisessa kartassa näkyvät maaseutu- ja kaupunkialueet sekä maaseudulla sijaitsevat lähipalvelut. Kaikkia näitä palveluita on myös kaupunkialueilla.

Kouvolan kaupungin maaseutupoliittisten linjausten tavoitteet ovat:

1. **Ekologinen maaseutuasuminen**
2. **Monipuolinen yrittäjäys**
3. **Vireät yhteisöt**

Nämä tavoitteet kuvataan tarkemmin seuraavissa kappaleissa, joissa on myös esitetty tavoitteiden saavuttamiseksi suunnitellut toimenpiteet, odotetut tulokset ja käytettävä mittari.

4.1 Ekologinen maaseutuasuminen

Tavoitetila 2025:

Kouvolan maaseudulla on hyvä asua. Monipuoliset asumismahdollisuudet, luonnon läheisyys ja riittävät peruspalvelut takaavat asumisen laadun niin vakituisille kuin vapaa-ajanasukille. Omavaraisuus niin ruoan kuin energian tuotannossa tukee kestävä elämäntapaa.

Toimenpiteet 2023-2025	Vastuutaho /Toteuttajat	Tulos	Mittarit
Perusinfra (tieverkosto, vesihuolto, jätehuolto, laajakaista, joukkoliikenne) järjestäminen, rakentaminen ja ylläpito	Tekniikka- ja ympäristöpalvelut, ELY, Kouvolan Vesi, Kymen Vesi, osuuskunnat	Toimiva ja kohtuuhintainen perusinfra	Rakentamiseen, ylläpitoon ja avustuksiin käytetyt eurot, asiakastytyväisyys
Asumisviihtyvyyden toimenpiteet (mm. vaellusreittien yhdyskäytävät)	Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	Asumisviihtyvyys paranee	Asukastytyväisyys kyselyt
Peruspalveluiden saavutettavuudesta huolehtiminen (lähi- ja digipalvelut), maaseutuvaikutusten arviointi osana evausta	Kaikki toimialat	Riittävät lähi- ja digipalvelut, uusia kiertäviä palveluita, uusia kuljetusmalleja	Asukastytyväisyys kyselyt
Ranta-asumisen lisääminen rantayleiskaavoja päivittämällä ja ranta-alueita kaavoittamalla	Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	Pysyvä ranta-asuminen lisääntyy	Pysyvän asumisen määrän lisäys ranta-alueilla, kpl, %
Maaseutu asumiseen liittyvään lainsäädäntöön ja lupaprosesseihin vaikuttaminen	Konsernipalvelut ja Tekniikka- ja ympäristöpalvelut /Edunvalvonta	Sujuva asuminen ja lupaprosessit	Maaseutuasuminen lisääntyy
Viestinnässä nostetaan ranta-asumisen mahdollisuuksia: "Asu kaupungissa järven rannalla"	Viestintä ja Visit Kouvola	Mielikuvan vahvistaminen	Pysyvän asumisen määrän lisäys ranta-alueilla, kpl, %

4.2 Monipuolinen yrittäjyys

Tavoitetila 2025:

Maaseutuyrittäjyys kasvaa ja monipuolistuu. Yrittäjien verkostoituminen avaa uusia mahdollisuuksia niin alkutuotannossa kuin tuotteiden jalostuksessa, markkinoinnissa ja myynnissä. Yhteiset bioenergiahankkeet vahvistavat tilojen omavaraisuutta ja kestävää tulevaisuutta.

Toimenpide	Vastuutaho/Toteuttajat	Tulos	Mittari
Yrittäjien verkostoituminen alkutuotannossa - maaseutudialogit	Yrittäjät, kehittäjäverkosto	Yhteistyön lisääntyminen mm. lohkopankki, viljelykokeilut, koneiden ja laitteiden yhteiskäyttö	Uusien viljojen, vihannesten ja kasvien viljelyala ha
Yrittäjien verkostoituminen jalostuksessa - elintarvikedialogit	Yrittäjät, Kinno, kehittäjäverkosto	Alueen elintarvikeyritykset vahvasti mukana kansallisissa verkostoissa, jalostusasteen nosto ja paikallisten elintarviketuotteiden vientikaupan kasvu	Uusien tuotteiden lkm, uudet innovaatiot lkm, viennin kasvu %
Elintarviketuotanto - ketjun kehittäminen	Yrittäjät, Kinno, kehittäjäverkosto	Kouvolaan on muodostunut elintarvikkeiden ja ruoan tuotannon merkittävä ja tunnettu klusteri	Klusterissa toimivien yritysten ja kehittäjien lkm
Lähiruoan käytön lisääminen	Kaupungin hankinnat ja ruokahuolto	Lähiruoan käyttö lisääntyy	Paikallisten tuottajien osuus kaupungin elintarvikehankinnoista kasvaa
Metsätalouden uudistaminen luonnon monimuotoisuus huomioiden	Kaupunki, muut metsän omistajat, metsäyhtiöt, kehittäjäverkosto	Suojatiheikköjen, lahopuiden ja sekametsien määrä kasvaa	Metsäluonnon monimuotoisuus lisääntyy
Uusiutuvan energian mahdollisuudet ja käyttöönotto	Kehittäjäverkosto hankerahoituksella, TKI	Maatilojen energiaomavaraisuus lisääntyy	Energiantuotannossa omavaraisten maatilojen lkm
Maaseututukien suuntaaminen uudistuksiin ja kehittämiseen sekä yrittäjyyteen liittyvään lainsäädäntöön ja lupaprosesseihin vaikuttaminen	Konsernipalvelut, Tekniikka- ja ympäristöpalvelut /Edunvalvonta, kehittäjäverkosto	Tuki mahdollistaa tilojen uudet kokeilut Toiminta on sujuvaa	Uusia tuotteita ja toimintamalleja lkm Sujuvat toimintaprosessit
Viestintä: Maa- ja metsätalouden ja koko alkutuotannosta lähtevän ketjun keskeinen merkitys Kouvolaan	Viestintä ja Visit Kouvola	Kouvolan arvostus maaseutukaupunkina kasvaa	Kyselytutkimus

4.3 Vireät yhteisöt

Tavoitetila 2025:

Maaseudun asukkaat, maaseudulla toimivat yritykset ja yhteisöt, vapaa-ajanasukkaat sekä matkailijat luovat yhdessä verkostomaisesti toimien lisää elinvoimaa kylille ja maaseututaajamiin. Erilaiset lähiruokaan ja ekologisuuteen perustuvat tapahtumat aktivoivat maaseututoimijoita. Lähimatkailu tukee kestäväää kehitystä.

Toimenpide	Vastuutaho /Toteuttajat	Tulos	Mittari
Asukkaiden aktivointi yhteiseen tekemiseen	Aluetoimikunnat/ Kylätoimikunnat	Yhteisöllisyyden ja osallisuuden kasvu	Tapahtuminen ja osallistujien lkm
Kulttuuria pyörien päälle -pilotti	Kulttuuripalvelut	Kulttuurin saavutettavuuden parantaminen	Tapahtuminen ja osallistujien lukumäärä
Kyläportaali	Kymenlaakson kylät ry.	Paikalliset palvelut/tapahtumat löytyy yhdestä paikasta	Paikallisten palvelujen käyttö lisääntyy
Tiedottaminen vapaa-ajanasukille infopakettin muodossa	Viestintä / Maaseutupalvelut	Yhteisöllisyys ja osallisuus, tiedon levitys tärkeistä teemoista	Osallisuuden kasvu
Kylien uutiskirjeet	Maaseutupalvelut	Tietoisuus Kouvolan tarjoamista palveluista lisääntyy	Uutiskirjeen tilaajien ja avanneiden määrä
Lähiruokaan perustuvat tapahtumat/ ruokamatkailu	Yrittäjät, kehittäjäverkosto, Kylätoimikunnat	Lähiruoka tulee tutuksi	Lähiruoan käyttö lisääntyy
Kylätalojen ja yhteisötilojen käytön aktivoiminen sis. viestintätoimenpiteet	Kymenlaakson kylät ry., Hyvinvointipalvelut, aluetoimikunnat	Talojen ja tilojen käyttö lisääntyy	Talojen ja tilojen käyttöasteen kasvu
Kyläsuunnittelun edistäminen	Kymenlaakson kylät ry.	Kyläsuunnitelmat/ KylienTurvallisuus-suunnitelmat	Turvallisuuden ja elinvoiman kasvu kylissä
Älykäs kylä-rahoituskokonaisuuden hyödyntäminen	Kymenlaakson kylät ry., kylätoimikunnat, aluetoimikunnat, kehittäjäverkosto	Uudet innovatiiviset kokeilut ja ratkaisut maaseudulle	Hankkeiden lkm ja tulokset
Viestintä: Kouvola on aktiivinen ja osallistava yhteistyökumppani	Viestintä / Maaseutupalvelut	Yhteisöllisyyden ja osallisuuden kasvu	Yhteiset tapahtumat ja hankkeet lkm

5 Linjausten arviointi ja seuranta

Maaseutupoliittisten linjausten toteutumista seurataan vuositasolla kehittämisverkoston tapaamisissa ja toimenpiteitä suunnataan uudelleen tarvittaessa. Tilastotietojen seuranta on jatkuva ja ne julkaistaan Kouvolan kaupungin tilastotietoa sivuilla. Linjausten toteutumisesta raportoidaan tekniselle lautakunnalle valtuustokausittain. Seurantavastuu on kaupungin strategiayksikössä.

5.1 Maaseudun kehittäminen ja rahoitus

Kouvolan viljelijöille maksetaan maataloustukia ja maaseudun kehittämisen korvauksia EU:n maataloustukirahastosta ja maaseuturahastosta sekä valtion varoista vuosittain yhteensä noin 29 miljoonaa euroa. Näistä Kouvolan kaupungin maaseutupalvelut käsittelee ja päättää maksettavaksi valtion tililtä noin 27 miljoonaa euroa ja Kaakkois-Suomen ELY-keskus noin 2 miljoonaa euroa.

EU-ohjelmakaudella 2014–2020 Pohjois-Kymen Kasvu ry on paikallisen Leader-toiminnan toteuttajana jakanut julkista rahoitusta Kouvolan ja Iitin maaseutualueille lähes 4,7 milj. euroa (EU 42 %, valtio 38 %, kunnat 20 %) ja yksityinen rahoitus mukaan lukien kokonaisrahoitus oli n. 7,2 milj. euroa. Kouvolan kaupunki käytti maaseudun Leader-toimintaan 768 609 euroa täyttäessään kuntien 20 %:n rahoitusosuutta. Ohjelmakaudella 2021–2027 kaupunginvaltuusto on sitoutunut maksamaan Leader-kuntarahaa enintään 865 000 euroa.

Ohjelmakaudelle 2023–2027 Pohjois-Kymen Kasvun strategiset painopisteet ovat 1. Kouvolan ja Iitin elinvoiman lisääminen, 2. Yhteisöllisyyden edistäminen ja 3. Hiilineutraalin arjen edistäminen ja monimuotoisen luonnon vaaliminen.

Kouvolan kaupunki on rahoittanut vuosina 2013–2022 kiinteän laajakaistan rakentamista haja-asutusalueille 2 277 720 eurolla. Kaupunki on myöntänyt myös lainaa sekä lainantakauksia laajakaistahankkeeseen. Aiempina vuosina rahoitettiin myös haja-asutusalueen vesihuollon rakentamishankkeita.

Maaseudulla toimivilla rekisteröidyillä yhdistyksillä on mahdollisuus hakea Kouvolan kaupungin kylien toiminta- ja kohdeavustuksia sekä maaseudun ja muiden haasteellisten alueiden kehittämisrahoitusta sekä tiekunnilla yksityistieavustuksia. Vuonna 2023 määräraha yksityistieavustuksiin on 550 000 euroa, kyläavustuksiin n. 34 000 euroa ja maaseudun ja muiden haasteellisten alueiden kehittämisrahoitukseen n. 16 000 euroa. Lisäksi maaseudun toimijat voivat hakea myös muita yleisesti haussa olevia kaupungin avustuksia.

Liitteet

Liite 1: EU-viljelijätukia hakeneiden tilojen tuotantosunnat Kouvolassa vuosina 2011 ja 2022 ja ko. aikavälillä tapahtunut muutos

Tuotantosuurta	Tilojen Ikm 2011	Tilojen Ikm 2022	Muutos 2011-2022 kpl	Muutos 2011-2022 %
Lypsykarjatalous	126	49	-77	-61,1
Lihanautojen kasvatus	33	14	-19	-57,6
Muu nautakarjatalous	16	12	-4	-25,0
Porsastuotanto	2	-	-	-
Lihasiikojen kasvatus	6	6	0	0,0
Muu sikatalous mm. yhdistelmätuotanto	4	1	-3	-75,0
Kananmunien tuotanto	3	1	-2	-66,7
Siipikarjalihan tuotanto	-	-	-	-
Muu siipikarjatalous mm. siitosmunien tuotanto	1	-	-	-
Lammastalous	6	5	-1	-16,7
Vuohitalous	-	1	1	-
Hevostalous	49	34	-15	-30,6
Viljanviljely (myös viljan siemenviljely)	773	588	-185	-23,9
Erikoiskasvituotanto (mm. mallasohra, herne, peruna)	32	29	-3	-9,4
Puutarhakasvien viljely avomaalla	13	10	-3	-23,1
Kasvihuoneviljely	1	-	-	-
Muu kasvituotanto (mm. heinä ja viherheinä)	81	96	15	18,5
Muu tuotanto tai toiminta (esim. maatilamatkailu)	11	8	-3	-27,3
Yhteensä*	1 157	854	-303	-26,2
Eläintilat	246	123	-123	-50,0

Lähde: Ruokaviraston Qlikview –tietokanta

*Luvut poikkeavat hieman tekstissä esitetyistä luvuista, jotka perustuvat Luonnonvarakeskuksen (Luke) tilastoihin.

Liite 2: Eläinten määrät EU-viljelijätukia hakeneilla tiloilla Kouvolassa vuosina 2011 ja 2021 ja ko. aikavälillä tapahtunut muutos

Eläimet	Määrä 2011	Määrä 2021	Muutos 2011-2021 kpl	Muutos 2011-2021 %
Hevoset	tilastointitapa muuttunut 2021 eikä ole vertailukelpoinen aiempien vuosien kanssa	56		
Kanat		7 975		
Lampaat	327	1 099	772	236,1
Lypsylehmät	3 822	2 669	-1153	-30,2
Muut naudat	6 291	4 724	-1567	-24,9
Siat	5 833	2 123	-3710	-63,6
Vuohet	-	28		

Liite 3: SWOT analyysi

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maa- ja metsätalouden sekä elintarvikejalostuksen tuotantokapasiteetti ja työllisyysvaikutukset • Sijainti ja logistiset yhteydet – alkutuotanto, jalostus ja loppuasiakkaat lähellä • Vahva paikallinen identiteetti ja aktiivinen toiminta; noin 60 kylää, tuhansia vapaa-ajanasukkaita ja yhteisöllistä toimintaa • Maaseutuasuminen on todettu myös tutkimuksissa ekologisesti kestäväksi asumismuodoksi ja mielikuvat maaseudusta ovat yleisesti myönteisiä • Luomutuotannon osuus • Maatalouskaupan keskittymä Koriolla • Tiettyjen trendien voimistuminen; ekologinen elämäntapa, kasvisruoka, omavaraisuus 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asukasmäärän lasku ja ikärakenne • Työpaikkojen ja palvelujen määrän väheneminen • Maatalouden tuotantopanosten hinnan nousu ja saatavuus – investointien kalleus • Pitkät välimatkat, puutteet liikenneyhteyksissä, tiestön kunnossapito • Alueita, joissa huonot tietoliikenneyhteydet • Kouvolaa tunnettavuus maaseutukaupunkina • Innovatiivisuus, osaamisen taso, paikallinen yhteistyökulttuuri ja verkostoituminen • Edunvalvonta mm. ministeriöihin • Pienyritysten sijoittuminen maaseudulle • Perinteet jalostusasteen nostoon ja kunnianhimo puuttuu • Pientuotannon jakelukanavien kehittymättömyys
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laajakaistan kattavuus • Maataloustuotteiden jalostus, lähiruoan arvostus ja luomutuotanto sekä laaja viljelyala mahdollistavat uutta yritystoimintaa • Uusiutuvan energian lähteet, tuotanto ja käyttö – mm. biokaasu, aurinkoenergia ja hake • Uudet koulutukset ja TKI-toiminta - XAMK:n kasvipohjainen elintarviketekniikan insinööriopetus 2023 ja LUT:n elintarviketekniikan maisterikoulutus 2024 • Tuotteiden vientimahdollisuudet logistiikan näkökulmasta – tie- ja rautatieliikenne, Suomen suurin kuivasatama ja Suomen suurin vientisatama lähellä • Monipuoliset asumismahdollisuudet kunnallistekniikan piirissä, vapaa-ajan asuntojen käytön kasvu ja ranta-asumisen lisääminen • Matkailutoiminnan laajentaminen ja Kymijoen hyödyntäminen – luonto-, maatila- ja elämysmatkailu, hyvinvointimatkailun ja – palvelujen kehittäminen sekä kalatalous • Paikallisen raaka-aineen ja luomun hyödyntäminen alueen suurkeittiöissä esim. teemaviikoilla (lähiruoka, luomuviikko) • Pientuottajien verkostoituminen volyymin kasvattamiseksi – yhteisinvestoinnit mm. energiatuotantoon • Kotieläintuotannon kasvu, erityisesti kotieläinluomutilat – potentiaalia laidunlihalle, ekologisesti tuotetuille tuotteille • Maaseutukaupunki brändi – kaupungin imagon nosto 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU:n maatalouspolitiikka • Kansainvälinen poliittinen tilanne ja sen vaikutukset • Maatalouden tuotantopanosten korkea hinta ja saatavuus vs. tuottajahinnat • Kaupunkikeskeinen päätöksenteko (niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla) – maaseutualueiden kuihtuminen niin väestön kuin palvelujen näkökulmasta • Maaseudun infran heikkeneminen – tiestö, vesihuolto, tietoliikenne • Kaupungin yritystonttutuotannon keskittäminen kaupunkialueelle

Liite 4: Kouvolan maatilojen rahavirrat vuonna 2021 ja valmisteluryhmän kokoonpano

Agrifno Maatilojen rahavirta

Kouvola, 2021

MAATILOJEN TULOT (brutto, ei sis. alv)

yhteensä	96,43 milj. €	(-1 %) *	%	milj. €
MAATALOUDEN MYYNTITULOT	21	20,49		
MAATALOUDEN TULOTUET	30	28,72		
METSÄTULOT (MAANV.)	16	15,01		
SIVUANSIOT /LITÄNNÄISELINKEINOT	33	31,21		

Kokonaistuloltaan Suomen 7. suurin kunta
Tilojen lukumäärä 883 kpl (-2 %)

MAATALOUDEN MYYNTITULOT (brutto, ei sis. alv)

yhteensä	20,49 milj. €	(-10 %) *	%	milj. €
MAITO	53	45	9,19	
NAUDANLIHA	28	8	1,72	
SIANLIHA	7	7	1,34	
MUU LIHA	42	0	0,07	
KANANMUNAT	606	26	5,23	
MUUT KASVIT	146	14	2,85	
yhteensä	882			

Maatalouden myyntituloltaan Suomen 27. suurin kunta

** Viejäin lukuhakemuksessa ilmoittaman päätuotantomäärän mukaan

MAATALOUDEN PÄÄOSTOPANOKSET (sis. alv)

yhteensä	32,09 milj. €	(7 %) *	%	milj. €
OSTOREHUT + REHUNSIILAINIET	13	4,19		
LANNOITTEET JA KALKKI	24	7,76		
UUDET TRAKTORIT	9	2,79		
MUUT KONEET	16	4,68		
POLTTO- JA VOITELUAINIET	31	9,79		
OSTOSIEMEN	4	1,43		
KASVINSUOJELUAINIET	6	1,45		

*Julkaissa muutos-% ed. vuoteen

KANTAR

Kantar TNS Agri Oy

2.10.2022

6

Valmisteluryhmän kokoonpano:

Kouvolan kaupunki – maaseutupalvelujen päällikkö Minna Anttila, maaseutupalvelujen toimistos sihteeri Mervi Suomalainen, kehittämispäällikkö Liisa Kolari ja viestintäasiantuntija Tarja Hurttu

Kouvola Innovation Oy – projektipäällikkö Susanna Nurmilaukas, yhteyspäällikkö Leena Gardemeister ja yhteyspäällikkö Aleksandra Turunen

ProAgria Etelä-Suomi ry – kehityspäällikkö Tuula Repo ja palvelupäällikkö Essi Vainio

Kaakkois-Suomen ELY-keskus – asiantuntija Marjut Henttonen

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu XAMK – tutkimusjohtaja Anu Haapala ja koulutusvastaava Mari Järvenmäki

Pohjois-Kymen Kasvu ry – toiminnanjohtaja Evita Reitti

Liite 5: Kaupunki-maaseutu -luokitus

7-luokkainen kaupunki-maaseutu-luokitus, jolla voidaan korvata kuntarajoihin perustuva kaupungin ja maaseudun erottelu sekä maaseudun kolmijako. Luokituksen on laatinut Suomen ympäristökeskus yhdessä Oulun Yliopiston Maantieteen laitoksen kanssa.

Tarkastelun pohjana on paikkatietoaineisto, jossa maa on jaettu 250 x 250 metrin ruudukkoon ja jokainen ruutu on luokiteltu johonkin seitsemästä kaupunki- ja maaseutualueesta. Perustuu vuoden 2018 tilanteeseen.

Kaupunkialueet:

Kaupunkiseutujen keskustaajamia ovat yli 15 000 asukkaan taajamat.

Näihin rajataan ydinkaupunkialue, joka jakautuu ulompaan ja sisempään kaupunkialueeseen. Ydinkaupunkialueen ympärille rajataan kaupungin kehysalue.

1. Sisempi kaupunkialue

Kaupunkien tiivis yhtenäinen tehokkaasti rakennettu alue.

2. Ulompi kaupunkialue

Sisemmän kaupunkialueen reunasta yhtenäisesti jatkuvan taajamarakenteen reunalle ulottuva kaupunkimaisen tehokkuuden alue.

3. Kaupungin kehysalue

Kaupunkiin välittömästi kytkeytyvä osa kaupungin ja maaseudun välivyöhykkeestä.

Maaseutualueet:

Maaseutualueet rajataan kaupunkien kehysalueiden ulkopuolelle.

Kaupungin ja maaseudun raja ei kuitenkaan ole yksiselitteinen, joten luokitus huomioi joustavasti näiden välivyöhykkeen, jota voidaan tarkastella omana kokonaisuutena esimerkiksi yhdistämällä kaupunkien kehysalue ja kaupunkien läheinen maaseutu.

4. Maaseudun paikalliskeskukset

Suurempien kaupunkialueiden ulkopuolella sijaitsevat taajamakeskukset, pikkukaupungit ja isot kirkonkylät.

5. Kaupungin läheinen maaseutu

Maaseutumainen alue, joka on toiminnallisesti ja fyysisesti lähellä kaupunkialueita.

6. Ydinmaaseutu

Intensiivistä maankäyttöä ja/tai paikallistasolla elinkeinorakenteeltaan monipuolista suhteellisen tiiviisti asuttua maaseutua.

7. Harvaan asuttu maaseutu

Harvaan asuttua aluetta, jossa toiminnoiltaan monipuolisia keskittymiä ei ole tai ne ovat pieniä ja sijaitsevat etäällä toisistaan. Alueen maa-alueesta suurin osa on metsää.

Liite 6: Tilastollinen toimialaluokitus TOL2008 - alaluokat

01 Kasviviljely ja kotieläintalous ja niihin liittyvät palvelut

- Tähän luokkaan kuuluu kaksi perustoimintoa, viljelykasvituotteiden tuotanto ja eläintuotteiden tuotanto. Tuotanto voi tapahtua joko tavanomaisesti, luonnonmukaisena maataloutena tai geenitekniikalla muunneltujen kasvien viljelynä tai eläinten kasvatuksena.
- **Tähän ei kuulu:** - metsätalous (02) - maatalouskoneiden korjaus (33122) - maatilamatkailu (55902) - maatalouskoneiden vuokraus ilman käyttäjiä (77310) - eläinlääkintäpalvelut (75000) - maatalous- ja metsämaan salaojitus ja pengerrytys (43120)

02 Metsätalous ja puunkorjuu

- Metsätalouteen kuuluu metsän kasvatusta, aines- ja polttopuun tuotanto, muiden metsäntuotteiden keruu ja metsätaloutta palveleva toiminta.
- **Tähän ei kuulu:** - raakapuun jatkojalostus, kuten sahaus ja höyläys (16100) - metsäojitus (43120) - metsäteiden rakentaminen ja peruseräparannus (42110) - puutavaran kaukokuljetus vesiteitse: uitto ja aluskuljetus (50400) - puutavaran kaukokuljetus maanteitse (49410) tai rautateitse (49200) - metsätalouskoneiden korjaus (33122) - metsätalouden koneiden vuokraus ilman käyttäjiä (77310)

10 Elintarvikkeiden valmistus

- Elintarviketeollisuus jalostaa maatalouden, metsätalouden ja kalatalouden tuotteita ihmisten tai eläinten ruoaksi sekä tuottaa monia välituotteita, jotka eivät sellaisenaan ole elintarvikkeita. Toiminnan yhteydessä syntyy usein myös sivutuotteita (esim. vuotia teurastuksen ja öljykakkuja öljyn puristamisen sivutuotteina).

Elintarvikkeiden valmistus jaetaan edelleen kolminumerotasolla lihan jalostukseen, kalan ja äyriäisten jalostukseen, hedelmien ja kasvien jalostukseen, rasvojen ja öljyjen valmistukseen, maitotuotteiden valmistukseen, myllytuotteiden valmistukseen, leipomotuotteiden ja makaronien valmistukseen, eläinten ruokien valmistukseen ja muiden elintarvikkeiden valmistukseen. Tuotantoa voidaan harjoittaa sekä omaan käyttöön että kolmannelle osapuolelle, kuten sopimusperusteisen teurastuksen tapauksessa.

Jotkut itse valmistamia tuotteita myyvät toimintayksiköt, esimerkiksi leipomot, leivonnaismyymälät ja lihavalmisteliikkeet, luokitellaan teollisuuteen siitä huolimatta, että niissä harjoitetaan myös vähittäismyyntiä. [0]

11 Juomien valmistus

- Tähän kuuluu juomien valmistus, kuten alkoholittomat juomat, kivennäisvedet, pääasiassa käymisteitse valmistetut alkoholijuomat, olut ja viini, sekä tislattut alkoholijuomat.
- **Tähän ei kuulu:** - aitojen hedelmä-, marja- ja kasvismehujen valmistus (10320) - maitopohjaisten alkoholittomien juomien valmistus (10510) - kahvi-, tee- ja matetuotteiden valmistus (10830)

Lähdeluettelo:

[Tilastot | Luonnonvarakeskus \(luke.fi\)](#)

[Suomen ympäristökeskus > Kaupunki–maaseutuluokitus päivitetty: Suomen kaupungistumisaste noussut yli 72 prosenttiin \(syke.fi\)](#)

[Tilastokeskus](#)

[Tilastot - Metsäteollisuus ry \(metsateollisuus.fi\)](#)

[Maaseututilastoja - Kouvolan kaupunki](#)

[Hyvällä metsänhoidolla monimuotoisia metsiä | Metsähallitus \(metsa.fi\)](#)

[ProAgria](#)

[Kestävää kasvua Kaakkois-Suomen maaseudulta, Kaakkois-Suomen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2023–2027, luonnos \(ely-keskus.fi\)](#)

[Kaupunkistrategia 2032 ”Kouvola – Kaakkois-Suomen keskus” - Kouvolan kaupunki](#)

[Ympäristöohjelma - Kouvolan kaupunki](#)

[Hankintaohjelma 2021-2025 \(kouvola.fi\)](#)

[Asuntopoliittiset linjaukset ja kehittämissuunnitelma 2022-2030](#)